

9. Удосконалення орендних відносин у системі господарського механізму сільськогосподарських підприємств : Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.07.02 / І.В. Кошкалда; Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В.Докучаєва. — Х., 2004. — 21 с. — укр.- Режим доступу: <http://linksdir.biz/linkinfo.php?linkID=9430>.

Лисенко С.М.

РОЗВИТОК ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЯК ОСНОВА СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

В історичній Декларації тисячоліття, яку було ухвалено 189 країнами світу на Самміті тисячоліття Організації Об'єднаних Націй у вересні 2000 року, сформульовано мету, що спрямована досягнення прогресу в царині розвитку людського потенціалу. Ключові напрямки втручання з боку міжнародних організацій та країн-донорів у великому ступені визначаються національними стратегіями розвитку. У національній доповіді “Цілі розвитку тисячоліття. Україна-2010” зазначається, що Доповіді з людського розвитку, які з 1990 року щорічно готуються Програмою розвитку ООН, щораз розширюють та збагачують розуміння людського розвитку, що дозволяє сформулювати якісно нові, перспективні підходи до вироблення соціально-економічної політики. [1, с.26]

Будь-який розвиток набуває сенсу лише тоді, коли він спрямований на забезпечення розвитку людини і його потреб. Такий підхід вимагає наукового обґрунтування цілей та перспектив, що постають як перед суспільством цілому, так і перед окремими територіальними громадами. З огляду на викладене, особливої актуальності набуває програмування розвитку територіально-адміністративних одиниць на основі аналізу стану розвитку людського потенціалу з метою виявлення основних проблем соціально-економічного розвитку міста, їх опису та шляхів вирішення.

Якщо раніше людський потенціал розглядався у значній мірі як сукупність фізичних та професійно-кваліфікаційних характеристик робочої сили, то у пріоритетах сучасності гуманітарний потенціал концентрується на рівні розвитку інтелекту, а людина має стати вищою цінністю, розвиток і процвітання якої є найважливішою метою соціальної політики. У доповіді з людського розвитку 2010р., яку оприлюднено 5 листопада цього року, проводиться думка, що є концептуальною для розуміння розвитку людського потенціалу ще з часів першого рапорту (1990р.), і зазначається, що “справжнє багатство народів – люди. Основна мета розвитку полягає у створенні умов, які дають людям можливість жити довгим, здоровим і творчим життям. Це може здаватися простою істиною. Але про неї часто забувають через поточну зацікавленість у накопиченні сировинних товарів та грошового багатства”. [2, с.12]

Ця фундаментальна ідея стала підґрунтям для визначення пріоритетів розвитку міста – забезпечення можливостей проведення здорового, довгого та творчого життя на гідному людині рівні добробуту. Людський розвиток вклю-

чає фізичні, психічні, інтелектуальні, освітні та інші характеристики людей, що є відображенням як ступеня задоволення їхніх фізіологічних, соціальних, духовних потреб, так і показником розвинутості самих цих потреб. Одним з інструментів аналізу розвитку людського потенціалу є відповідний інтегральний показник, який визначається по сукупності параметрів, що характеризують соціальний стан міста.

Метою такого аналізу є загальна оцінка стану людського розвитку і виявлення тих потреб людей, рівень задоволення яких низький. Методика обчислення індексу розвитку людського потенціалу [3] передбачає порівняння характеристик сукупності об'єктів з еталонними значеннями параметрів та між собою. Інтервал, в якому можуть змінюватись нормовані значення наведених критеріїв, обмежений нулем та одиницею. Величини індивідуальних індексів параметрів з метою виділення пріоритетних напрямків соціальної політики в місті доцільно ранжувати: 0,000 – 0,300 – дуже низьке значення; 0,301 – 0,500 – низьке значення; 0,501 – 0,800 – середнє значення; більше 0,800 – високе значення. Із врахуванням вагових коефіцієнтів окремих параметрів та фактичних значень індивідуальних індексів визначаються характеристики тих потреб, ступінь задоволення яких найнижчий. При цьому слід керуватися принципом синергізму, який орієнтує на вирішення перш за все таких проблем, які спричиняють ефект мультиплікації позитивних результатів.

Місто Красноармійськ Донецької області має значний людський потенціал. Як видно зі згрупованих даних, наведених у табл.1, низький рівень людського розвитку спостерігається за такими параметрами, як сукупні доходи населення, загальна площа житла та одержання житла і покращення житлових умов, середній розмір пенсії та видатки міського бюджету на соціальний захист та соціальне забезпечення, питома вага працевлаштованих серед тих, хто звернувся по допомогу до державної служби зайнятості. Вказані критерії людського розвитку характеризують ступінь задоволення первинних потреб мешканців міста. Як правило ці потреби задовольняються за рахунок доходів, отриманих на ресурсних ринках, зокрема на ринку праці. Циклічне стискання виробництва призводить не тільки до втрати офіційних доходів частини населення як засобу існування, але й до втрати професійно-кваліфікаційного потенціалу та моральним стражданням людей. Тому ситуація на ринку праці як робітників, так і спеціалістів має стати предметом пильної уваги органів місцевого самоврядування. Зворотний бік цієї проблеми – відповідність кваліфікації та фахової підготовки робітників вимогам роботодавців. Аналіз рівня освіченості населення показує, що за ступенем загальної освіти місто знаходиться на високому рівні. Але кількісні показники не віддзеркалюють якісної підготовки підростаючого покоління до функціонування в жорстких конкурентних умовах ринку. Ця проблема носить загальнонаціональний характер і потребує реформування системи освіти на державному рівні. Але певні кроки необхідно впроваджувати і безпосередньо в місті. Освіта потребує збільшення обсягів фінансування, але можливості міського бюджету найближчим часом скоріш за все залишаться вельми обмеже-

ними. Слід розглядати варіанти альтернативних джерел фінансування. Сучасна освіта не може існувати без засобів обчислювальної техніки.

Таблиця 1

Групування індексів параметрів щодо рівня людського розвитку

Параметр індексу людського розвитку	Значення індивідуального індексу параметра					
	низьке		середнє		високе	
	нижче за область	вище за область	нижче за область	вище за область	нижче за область	вище за область
G-скориговане значення середньодушових сукупних доходів		0,326				
Загальна площа житла	0,016					
Комфортабельність житла			0,649			
Питома вага тих, хто одержав житло та поліпшив житлові умови	0,065					
Забезпеченість індивідуальним легковим транспортом				0,794		
Число місць у закладах відпочинку	0,438					
Наявність токсичних відходів			0,783			
Викиди шкідливих речовин в атмосферу					0,863	
Очікувана тривалість життя			0,701			
Забезпеченість лікарями на 10тис. чол					1,000	
Забезпеченість середнім медперсоналом на 10тис. чол.			0,722			
Фінансування охорони здоров'я				0,568		
Кількість потерпілих на виробництві				0,624		
Компенсація шкоди потерпілим на виробництві						0,833
Кількість скоєних злочинів				0,596		
Фінансування правоохоронних органів						0,871
Кількість випадків суїциду			0,759			
Середньомісячний розмір пенсій		0,327				
Видатки з міського бюджету на соціальний захист	0,382					
Рівень зареєстрованого бозробіття						0,876
Питома вага осіб, що знаходяться у вимушених відпустках та працюють неповний робочий день			0,501			
Питома вага працевлаштованих від чисельності тих, хто звернувся до служби зайнятості		0,357				
Загальний рівень освіченості					0,929	
Питома вага осіб, що мають вищу освіту		0,221				

Забезпеченість дитячими дошкільними закладами			0,564		
Фінансування галузі освіти			0,619		
Кількість персональних комп'ютерів на 1000 мешканців	0,110				
Бібліотечний фонд			0,599		
Обсяг місцевих телетрансляцій	0,498				
Забезпеченість радіоприймачами	0,294				
Кількість місць у закладах культури клубного типу			0,562		
Фінансування закладів культури, фізкультури та ЗМІ з міського бюджету			0,536		

За цим параметром індексу людського розвитку місто знаходиться на дуже низькому рівні. Але з огляду на динамізм процесів комп'ютеризації є надія на швидке зростання цих показників. Завданням місцевої влади є забезпечення сучасною комп'ютерною технікою закладів, які знаходяться на бюджетному фінансуванні. Загальний рівень задоволення потреб мешканців міста в одержанні інформації залишається низьким. Це примушує звернути увагу на підтримку засобів масової інформації, як друкованих, так і телевізійних. Підвищення рівня добробуту людей за допомогою самих людей – головний орієнтир соціально-економічної політики міста. Середній рівень людського розвитку досягнуто у місті за параметрами задоволення екологічних потреб. Але таке становище є задовільним лише у порівнянні з іншими містами Донецької області. При співставленні показників за регіонами країни виявляється, що Донецький посідає сумне останнє місце. Тому вирішення екологічних проблем є нагальною потребою, яка вимагає безпосереднього втручання міської влади. Несприятлива екологічна обстановка - один із чинників, які впливають на стан здоров'я населення та тривалість життя. За параметром середньої тривалості життя місто знаходиться на середньому рівні. Значення індексів параметрів забезпечення функціонування системи охорони здоров'я вказує на те, що кадрами ця галузь забезпечена задовільно, але фінансування охорони здоров'я потребує значно більших обсягів. Зважаючи на вагомість даного критерію для людського розвитку, першочергову увагу необхідно звертати саме на забезпечення коштами матеріальної бази охорони здоров'я. Нестача бюджетних коштів примушує розвивати систему надання приватних медичних послуг при гарантованому мінімумі, який надають населенню державні медичні установи.

Рівень правової захищеності мешканців міста також є середнім і кращим за відповідні показники в цілому по області.

Непокоїть низький ступінь задоволення потреб у культурі, в тому числі фізичної. Цій галузі потрібна фінансова підтримка бюджету одночасно з пошуком шляхів залучення недержавних коштів, бо освіта та культура – ті фактори, розвиток яких є одночасно і результатом, і основою економічного зростання промисловості міста, збільшення рівня добробуту його мешканців, духовного

відродження всієї нації.

За інтегральним індексом людського розвитку, який дорівнює 0,581 і враховує вплив усіх зазначених параметрів відповідно до їхньої вагомості для розвитку гуманітарного потенціалу, місто знаходиться на середньому рівні, більшому за обласний рівень. Але слід мати на увазі, що концептуально людський розвиток передбачає не тільки задоволення нагальних потреб людини, але й необхідність враховувати інтереси прийдешніх поколінь. З погляду перспективного розвитку вагомість мають загальне підвищення рівня життя; культурне, естетичне, патріотичне виховання підростаючого покоління; підвищення загального освітнього і професійного рівня; поліпшення ситуації на ринку праці. Саме ці напрямки слід визнати ключовими для збереження і збагачення людського потенціалу міста.

Література

1. Цілі Розвитку Тисячоліття. Україна-2010. – К.: Міністерство економіки України, 2010. – 107 с.
2. Доклад о развитии человека 2010. Реальное богатство народов: пути к развитию человека / Пер. с англ.; ПРООН. – М., Издательство «Весь Мир», 2010. – 244 с.
3. Лысенко С.Н. Измерение человеческого развития на региональном уровне // Наукові праці Донецького державного технічного університету. Серія: економічна. Випуск 34. – Донецьк, ДонНТУ, 2001. – С.45-50.

Ляшок Н.Ю.

ПРИНЦИПИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

У високорозвинутих країнах інноваційна політика здійснюється на двох рівнях – державному та приватнопідприємницькому. Якраз на приватнопідприємницькому рівні зосереджені основні ресурси, які використовуються для здійснення науково-дослідних і експериментально-конструкторських робіт (НДЕКР) і впровадження їх у практику. На означених рівнях виробляється відповідна інноваційна стратегія та певні фінансово-організаційні механізми її реалізації. При цьому враховується той факт, що великі корпорації відіграють вирішальну роль в ефективному поєднанні науки й виробництва.

У процесі розроблення інновацій і впровадження їх у виробництво одночасно вирішуються такі питання, як підвищення продуктивності персоналу, підвищення рівня його науково-технічної кваліфікації. Що. Як правило, позитивно впливає на промислове освоєння наукових результатів.

Аби прискорити проектування НДЕКР, фінансові організації надають субсидії, які спрямовуються на закупівлю наукового та експериментального обладнання, на підвищення кваліфікації спеціалістів.